

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 4(35)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Піла В. І., д-р екон. наук, проф., Радзієвський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 9 від 31 жовтня 2012 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подолька (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 4 (35). — К. : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2012. — 236 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2012

Фань Чжожань

Правове забезпечення інформаційної безпеки в системі сучасної міжнародної співпраці 110

Олішевський А. С.

Теоретико-методологічні та правові засади формування кадрової політики служби цивільного захисту 116

Подоляка С. А.

Адміністративні процедури у прокурорській діяльності щодо представництва інтересів особи або держави в суді 124

Соколов О. А.

Правові аспекти визначення суб'єктів адміністративних правопорушень у бюджетній сфері 130

Щокін Р. Г.

Інтелектуальна власність у господарській системі розвитку України 137

Подоляка С. А.

Участь прокурора у цивільних справах 142

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ 148**Магеррамзаде Алібала Саттар огли**

Поняття стійкості фінансово-економічної системи і фундаментальних чинників фінансових світових потрясінь 148

Баєв В. В.

Використання інформаційних технологій в менеджменті якості туристичного підприємства 155

Мехметі І.

Основні механізми та інструменти державного регулювання сільського господарства в розвинених країнах 160

Попадюк Т. С.

Регулювання робочого часу працівників як спосіб нематеріальної мотивації 168

Мустафа Рагмі

Роль інформаційного продукту в системі ринкових відносин 174

Суховей-Хамм Ю. О.

Теоретичні підходи до трактування поняття інновацій у сучасній науковій літературі 180

Тарканій О. М.

Об'єкти контрольної діяльності в системі управління сучасним підприємством 185

Тищик С. М.

Шляхи входження України у світове інформаційне середовище інноваційно-інвестиційної діяльності 189

Чеку Орхан

Визначення поняття “транснаціональні корпорації” 195

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ 200**Шконда В. В., Кальянов А. В.**

Форми, методи та шляхи підвищення ефективності підготовки докторантів філософії (PhD) 200

Бистрова Ю. О.

Проблема професійно-трудової соціалізації осіб з вадами інтелектуального розвитку 209

Кот А. Є.

Методичні підходи до оцінки передумов і факторів формування та розвитку трудового менталітету управлінського персоналу 215

Романова Ю. В.

Професійно важливі якості як сутнісна складова кар'єрного потенціалу психолога 221

Хамм О.

Кредитно-варіантна технологія креативного навчання в умовах університетської освіти 228

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 233

ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ

Наукові праці МАУП, 2012, вип. 4(35), с. 160–167

Розкриття особливостей системної підтримки аграрного сектору в ЄС знайшло своє відображення у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Разом з тим, потребують подальшого обґрунтування причини, характер та напрями сучасної трансформації процесів регулювання сільськогосподарства в ЄС, та зумовлена цим модернізація основних механізмів та інструментів підтримки аграрного сектору країн – членів Союзу.

Специфіка, розміри та форми державної підтримки сільськогосподарства в країнах-лідерах постійно досліджуються експертами міжнародних організацій, зокрема Світової організації торгівлі (СОТ) та Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Очікування продовольчої кризи було характерним для багатьох країн упродовж усього періоду їх існування. Тим не менш, цілеспрямовані механізми регулювання та підтримки аграрного сектору економіки почали розроблятися урядами держав тільки на початку ХХ ст.

Усі розвинені країни світу впливають на функціонування аграрного сектору економіки через механізм державного регулювання сільськогосподарства, що являє собою комплексну систему інструментів держави, спрямованих на скеровування поведінки товаровиробників у напрямі, необхідному для досягнення цілей аграрної політики.

Зокрема, експерт ОЕСР Ф. Ван Тонгерен серед цілей аграрних політик виокремлює [5]:

- цілі, що пов'язані з фермерами — досягнення прийнятного рівня доходів фермерів; зменшення різниці в доходах фермерів; підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору;

- цілі, що пов'язані зі споживачами — забезпечення постачання безпечної і високоякісної продукції харчування (за доступними цінами); забезпечення продовольчої безпеки; забезпечення енергетичної безпеки шляхом використання біопалива;

- цілі, що пов'язані з суспільством у цілому — захист навколишнього середовища і біорізноманіття; збереження природних ландшафтів; внесок у забезпечення життєздатності сільської місцевості.

Ф. Ван Тонгерен також зазначає, що виробництво достатніх обсягів продуктів харчування за низькими цінами для того, щоб нагодувати зростаюче міське населення індустріального суспільства, вже має значно менше значення у країнах – членах ОЕСР; а першочерговими є цілі, пов'язані з підтриманням стабільних доходів фермерів та підвищенням продуктивності аграрного сектору, забезпеченням продовольчої безпеки та високої якості продуктів харчування, захистом навколишнього середовища та збереженням природних ландшафтів і т. д. Саме чітке визначення цілей є першим кроком у розробці державних політик підтримки аграрного сектору в постіндустріальних країнах світу.

Для досягнення цілей аграрних політик країни-лідери використовують механізми

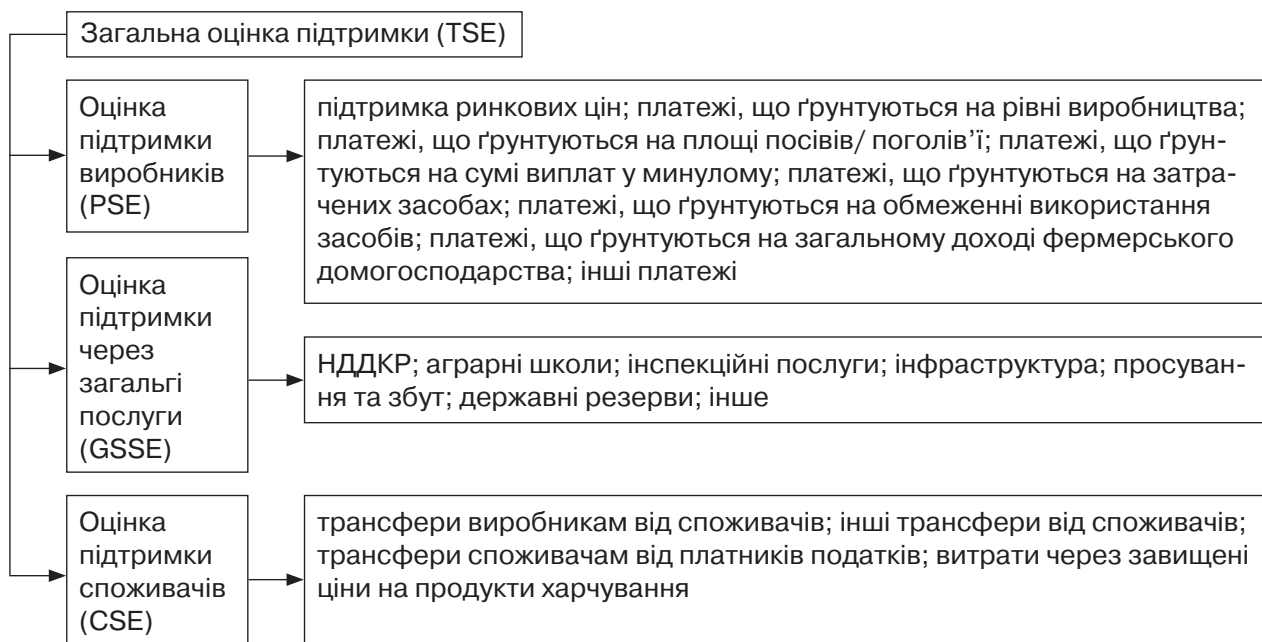

Рис. 1. Класифікація заходів підтримки сільського господарства за методикою ОЕСР

державного регулювання сільського господарства з притаманними їм інструментами, що являють собою змінні, якими здатний маніпулювати уряд:

- правові — закони та інші нормативно-правові акти щодо регулювання функціонування аграрного сектору;
- адміністративні — державні замовлення, квоти та ліміти, державний контроль та нагляд за якістю продукції, санкції, державні інвестиції, цільові програми;
- економічні — державні витрати на підтримку цін, податкові пільги, виплати на підтримку доходів фермерів;
- специфічні — прогнозування, планування, переконання громадськості.

Слід зазначити, що всі інструменти державної підтримки сільського господарства в постіндустріальних країнах є тісно пов'язаними з цілями аграрних політик цих держав.

Розмір та форма державної підтримки фермерів постійно вивчаються та оцінюються рядом міжнародних організацій. Зокрема, ОЕСР з 1987 р. використовує стандартну методику для вимірювання фінансової вартості урядових трансферів у сільське господарство своїх країн-членів з метою порівняння інтервенцій, які здійснюють держави задля досяг-

нення цілей їх аграрних політик [2, 2]. Слід зазначити, що складність та кількість урядових заходів підтримки сільського господарства постійно зростала. Саме тому у 1999 р., з метою поліпшення узгодженості цих заходів між країнами, була введена нова система класифікації, яка і діє до цього часу (рис. 1) [4].

За сучасною класифікацією, ОЕСР для визначення розміру загальної допомоги аграрному сектору користується показником загальної оцінки підтримки (TSE — Total Support Estimate). Сумарні дотації сільському господарству розподіляють на три основні категорії: оцінка підтримки виробників (PSE — Producer Support Estimate), оцінка підтримки через загальні послуги (GSSE — General Services Support Estimate) та оцінка підтримки споживачів (CSE — Consumer Support Estimate).

Оцінка підтримки виробників визначається як щорічна сумарна вартість трансферів від споживачів та платників податків виробникам сільськогосподарської продукції. Цей показник охоплює платежі від заходів аграрної політики незалежно від їх природи, цілей та впливу на виробництво і доходи фермерів.

Основним критерієм для такої класифікації є визначення суб'єкта отримання транс-

ферів. Відтак, захід політики, що передбачає трансфер, спрямований для аграрних виробників, включається до показника оцінки виробників. Щоб отримати таку дотацію, фермер має випускати продукцію або послуги, використовувати засоби виробництва або визначатися суб'єктом, що веде фермерську діяльність. У свою чергу, трансфери до чи від споживачів включаються у показник оцінки підтримки споживачів і передбачають споживання аграрних товарів для отримання цих дотацій. Трансфери, що входять до оцінки підтримки через загальні послуги, не залежать від дій фермерів чи споживачів продукції аграрного сектору, оскільки не спрямовуються їм напряду.

У свою чергу, СОТ також класифікує заходи підтримки сільського господарства на 3 групи, залежно від їх впливу на обсяги та динаміку світової торгівлі (рис. 2) [3].

Доступ до ринку включає імпорتنі тарифи та квоти, які захищають внутрішніх виробників від імпоротної конкуренції. Відповідно до Договору про сільське господарство (Agreement on Agriculture — AoA) в рамках СОТ всі нетарифні бар'єри конвертувалися в тарифи та тарифні квоти. Цей процес отримав назву тарифікації. Доволі розповсюдженими є також тарифні квоти, що являють собою комбінований інструмент захисту внутрішнього ринку, який складається з низької ставки

мита в межах визначеної квоти, а імпорт понад квоту обкладається митом за вищою ставкою. Експортні субсидії — це урядові платежі для покриття витрат експортерів. Внутрішня підтримка включає платежі фермерам відповідно до типу, ціни та обсягу виробленої аграрної продукції [6, 97].

Внутрішня підтримка стала об'єктом особливої уваги AoA. Відповідно її заходи було розподілено на п'ять категорій залежно від безпосереднього впливу на світову торгівлю:

1) зелена скринька — включає заходи, які мають незначний вплив на ціни та кількість експорту чи імпорту, або взагалі не викривляють торгівлю сільськогосподарською продукцією. Сюди належать: платежі в рамках програм аграрних досліджень; консультації фермерам; витрати на інфраструктуру (дороги, порти, водопостачання тощо); послуги зі збуту та просування сільськогосподарських товарів; витрати на створення державних резервів для гарантування продуктової безпеки, внутрішню продуктову допомогу, підтримку доходів, що не пов'язана з рівнем виробництва; платежі у випадку природних катаклізмів; платежі по програмах захисту навколишнього середовища та консервації земель; видатки по програмах регіональної допомоги для відсталіх регіонів та структурного пристосування;

2) блакитна скринька — включає платежі у рамках програм обмеження виробництва,

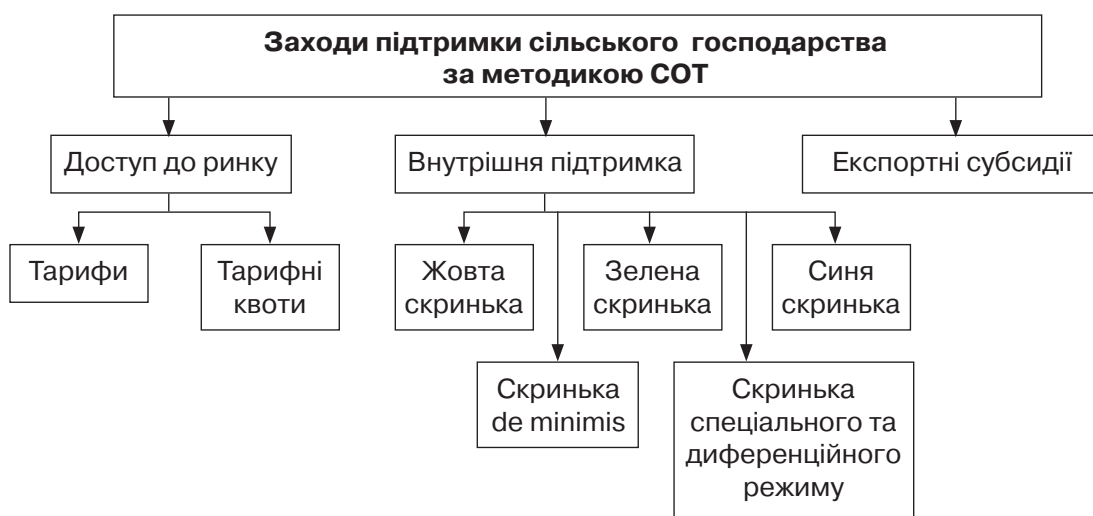

Рис. 2. Класифікація заходів підтримки сільського господарства за методикою СОТ

що ґрунтуються на кількості площі та врожайності, фіксованій кількості поголів'я, або становлять 85 % чи менше від базового рівня виробництва. Тим не менш, вони не є напряму прив'язаними до поточного рівня виробництва;

3) спеціальний та диференційний режим — включає заходи підтримки, як прямі так і не прямі, що сприяють аграрному виробництву та сільському розвитку у країнах, що розвиваються (КІЦР). Вони являють собою субсидії на інвестиції в аграрний сектор, дотації на вхідні матеріально-технічні ресурси у найменш розвинених країнах;

4) скринька *de minimis* — включає підтримку, обсяги якої не є значними, а тому не мають істотного впливу на виробництво чи торгівлю. Включає субсидії двох видів:

- підтримка конкретно визначеного продукту, що не перевищує 5 % від його загального випуску в розвинених країнах, або 10 % в КІЦР;
- підтримка в цілому по галузі, що не перевищує 5 % від її загального випуску в розвинених країнах, або 10 % в КІЦР.

5) жовта скринька — включає заходи, спрямовані на стимулювання виробництва та підвищення прибутковості (підтримка цін на продукцію, здешевлення вхідних ма-

теріально-технічних ресурсів) і є більшими, ніж дозволено в рамках скриньки *de minimis*. Тобто вони прив'язані до рівня виробництва, їх кількість значна і викривлює світову торгівлю, вони не пов'язані з розвитком аграрної галузі у найвідсталіших країнах. Слід зазначити, що АоА обмежував лише субсидії в рамках жовтої скриньки, більше того, їх обсяг мав поступово скорочуватися. Усі інші види допомоги не підпадали під регулювання [3, 2–3].

Крім того, експерти ОЕСР виокремили ще одну класифікацію заходів підтримки аграрного сектору залежно від ступеня їх впливу на виробничі рішення фермерів, тобто відповідно до того, як сильно вони стимулюють фермерів виробляти більше сільськогосподарської продукції (див. табл.).

Слід зазначити, що найбільший вплив на виробничі рішення фермерів мають заходи першої групи, тобто коли надання підтримки безпосередньо пов'язане з кількістю виробленої продукції.

Саме підтримка ринкових цін та платежі, що ґрунтуються на виробництві певного виду продукції та затратених на виробництво коштів найбільше стимулюють фермерів збільшувати виробництво аграрної продукції. Водночас, ефективність такої підтримки є доволі низькою, адже за підрахунками екс-

Класифікація заходів підтримки аграрного сектору за рівнем впливу на виробничі рішення фермерів

Заходи підтримки аграрного сектору економіки	Ступінь його впливу на виробничі рішення фермерів		
	значний вплив	середній вплив	незначний вплив
Група 1: надання підтримки безпосередньо пов'язане з кількістю виробленої продукції (підтримка ринкових цін та платежі, що ґрунтуються на виробництві певного виду продукції) та затратених на виробництво коштів	+		
Група 2: надання підтримки залежно від площі оброблювальних земель чи поголів'я худоби (які не залежать від кількості виробленого певного виду продукції)		+	
Група 3: надання підтримки відповідно до загальної площі фермерських земель, динаміки показників виробництва в попередні роки, рівня доходів фермерів			+

Джерело: складено автором на основі узагальнення [2]

пертів ОЕСР, один додатковий долар цінової ринкової підтримки збільшує доходи фермерів лише на 25 центів. Тим не менш, на початку XXI ст. саме заходи підтримки першої групи становили більше половини всіх платежів урядів країн-членів цієї організації фермерським господарствам. Хоча впродовж 90-х років частка заходів підтримки першої групи у більшості країн має тенденцію до зниження.

Доволі розповсюдженими у постіндустріальних країнах світу є також використання інструментів, які прямо не впливають на доходи фермерів, але їх вплив має опосередкований характер і стосується насамперед зменшення їх витрат. Зокрема, податкові пільги сільськогосподарським виробникам, які можуть повністю звільнитися від оподаткування (Греція) або з їх доходів вираховується сума, яка не підлягає оподаткуванню (Німеччина), надання коштів на проведення меліоративних робіт (Японія), підтримка капітального будівництва та впровадження новітніх енергозберігаючих технологій (Данія), встановлення паритетів цін на сільськогосподарську продукцію та матеріально-технічні ресурси (США). У всіх розвинених країнах світу фермери мають доступ до пільгових кредитів з низькими процентними ставками [1, 110–111].

Незважаючи на значну кількість інструментів підтримки аграрного сектору, їх ефективність задля досягнення цілей аграрної політики виявилася недостатньою. Так, зокрема, одна з основних цілей — підтримання доходів фермерів на прийнятному рівні не була досягнута, адже в більшості країн ОЕСР доходи фермерів залишаються нижчими ніж в інших секторах економіки. Не вдалося повністю досягнути цілі, пов'язаної зі споживачами, адже успішність забезпечення споживачів країн — членів ОЕСР достатньою кількістю високоякісної їжі нівелювалася завищеними цінами, які в середньому на чверть перевищували світові ціни [5, 8]. Зважаючи на вище перелічені негативні наслідки підтримки аграрного сектору, а також збільшення забруднення навколишнього середовища, спровокованого надмірною хімізацією сільськогосподарського виробництва, уряди держав — членів ОЕСР

дійшли висновку, що традиційні механізми підтримки аграрного сектору економіки необхідно переглянути.

Уряди розвинених країн світу визнали, що аграрні реформи є конче необхідними, адже старі механізми підтримки не відповідали вимогам часу, мали низьку ефективність та високу витратність. Саме тому вимоги до аграрної політики змінилися у бік поліпшення навколишнього середовища, розвитку сільської місцевості, забезпечення кращого контролю над ефективністю витрат державних коштів. Відповідно, ми можемо виокремити такі основні причини та напрями трансформації механізмів державної підтримки сільського господарства в країнах — лідерах світу (рис. 3).

Надмірно високі витрати бюджетів розвинених країн світу на підтримання сільського господарства викликали невдоволення платників податків, адже зайнятість у цьому секторі була незначною (у середньому 2–3 %) та мала постійну тенденцію до скорочення. Тому витрачання таких значних коштів на розвиток цієї галузі було економічно необґрунтованим.

Незважаючи на суттєві витрати, уряди постіндустріальних країн світу були неспроможними гарантувати достатній рівень життя усім фермерам (більшість державних субсидій отримували великі ферми, які могли застосовувати високоінтенсивні технології за умов значного рівня виробництва, і лише незначну їх частку отримували невеликі фермери, адже державні платежі були переважно пов'язані з рівнем виробництва сільськогосподарської продукції. Відповідно, надання допомоги прив'язувалось до рівня випуску продукції, а це вимагало від фермерів витрачати все більше коштів на виробництво, тому значна частка від державних трансфертів передавалася постачальникам добрив та техніки або капіталізувалася у цінах на землю).

Також спостерігалось значне погіршення екологічної ситуації, що було спричинене використанням високоінтенсивних технологій для збільшення продуктивності і врожайності та призвело до надмірної хімізації сільського господарства, а відповідно, і зростання

Рис. 3. Основні чинники та напрями трансформації механізмів державної підтримки сільського господарства у країнах-лідерах світу

частки викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище.

Більше того, відбувалося загострення суперечок з країнами, що розвиваються, під час дво- та багатосторонніх переговорів у рамках СОТ, адже для підтримки високих внутрішніх цін необхідно було застосовувати імпорتنі квоти й тарифи, щоб зрівняти вартість імпортованих товарів з ціною на аграрну продукцію місцевого виробництва. Високі внутрішні ціни стимулювали надлишкове виробництво деяких сільськогосподарських товарів, тому для їх продажу за кордон використовувалися експортні субсидії, які компенсували фермерам з постіндустріальних країн збитки від продажу аграрної продукції за низькими цінами, що чинило тиск на загальносвітові ціни та призводило до викривлення міжнародної торгівлі аграрною продукцією, зменшення конкурентоспроможності сільськогосподарських виробників країн, що розвиваються, і як наслідок, загострювало соціальні проблеми у сільських місцевостях.

Зважаючи на зазначені вище фактори, урядами постіндустріальних країн світу було визначено напрями трансформації основних механізмів підтримки сільського господарства. Так, основним завданням трансформації було визначено зменшення загального рівня

підтримки аграрного сектору, яка досягла піку у 2004 р. — майже 400 млрд дол. Зважаючи на те, що основна частина фінансових коштів дотацій спрямовувалась на підтримку ринкових цін, було вирішено поступово знижувати її до досягнення загальносвітового рівня цін. Це мало бути ефективним інструментом для зменшення перевиробництва деяких видів продукції сільського господарства, з яким уряди країн-лідерів вже довгий час не дуже успішно боролися шляхом встановлення квот для фермерів. Важливим заходом цього напрямку трансформації було визначено також відміну прив'язки розміру державної підтримки до рівня виробництва (decoupling), що має зменшити надмірну продуктивність фермерських господарств та зробити їх більш орієнтованими на ринок.

Одним з напрямків трансформації механізмів підтримки сільського господарства в постіндустріальних країнах є лібералізація торгівлі аграрною продукцією, адже значний захист внутрішнього ринку державами — членами ОЕСР шляхом встановлення квот і митних тарифів провокує зіткнення інтересів розвинених країн світу та країн, що розвиваються. Встановлення обмежень на імпорт було пов'язане саме з механізмом підтримки ринкових цін, адже для їх підтримки на висо-

кому рівні потрібно зменшити конкуренцію з боку дешевих сільськогосподарських товарів з інших країн. У випадку, коли підтримка була дуже значною, виникало перевиробництво певних товарів, тому необхідним було також застосування експортних субсидій для того, щоб збути надлишки за кордон, що перетворювало ці країни у нетто-експортерів і змінювало їх спеціалізацію у світовому господарстві. Саме тому під час Уругвайського раунду переговорів у рамках ГАТТ (1986–1994 рр.) серед ключових завдань для постіндустріальних країн світу було вирішено збільшити доступ до ринків шляхом зняття таких бар'єрів, як квоти, їх переведення у митні тарифи з подальшим зниженням, значне зменшення, а згодом і повна відмова у майбутньому від застосування експортних субсидій, адже саме вони найбільше підривають здатність країн, що розвиваються, конкурувати на світових ринках. Ці заходи мають сприяти підвищенню рівня життя у відсталих країнах, оскільки останні пов'язують розвиток своїх економік саме з можливістю вільної безмитної торгівлі сільськогосподарськими товарами.

Зважаючи на загострення екологічних проблем, погіршення стану навколишнього середовища, однією з причин якого є надмірна інтенсифікація сільськогосподарського виробництва, уряди постіндустріальних країн світу звернулися до концепції “сталого сільськогосподарства” (sustainable agriculture), яка полягає у веденні сільськогосподарства без заподіяння значної шкоди функціонуванню екосистеми. Задля екологізації сільськогосподарства держави – члени ОЕСР почали надавати фінансову допомогу для заходів підтримки рівноваги біоценозів, охорони навколишнього середовища, поліпшення екологічної якості життя шляхом консервації орних земель (виведення їх під пар) та заліснення територій [1, 106]. Більше того, у державних аграрних політиках ЄС, США, Норвегії, Швейцарії з'явилася концепція перехресної відповідності (cross-compliance), яка полягає у тому, що державна підтримка буде надаватися фермерам лише у випадку виконання ними умов щодо захисту навколишнього середовища та дотримання стандартів утри-

мання тварин [5, 11]. Для фермерів, які не відповідають цим вимогам, вводяться санкції — зменшення або повне позбавлення державних субсидій, а в деяких випадках, також, накладення фінансових стягнень.

Урядами постіндустріальних країн світу було вирішено приділяти більше уваги розвитку сільської місцевості, яка посідає важливе місце в аграрній політиці цих держав. Насамперед, уряди чітко розмежували сільське господарство та розвиток сільської місцевості, оскільки, незважаючи на те, що сільські жителі є переважними користувачами землі у сільській місцевості, проте це не є головним джерелом зайнятості. Лише 10 % робочої сили в сільській місцевості країн – членів ОЕСР зайняті у сільському господарстві, тоді як більше 50 % постійно задіяні у мегаполісах. Саме тому розвиток сільської місцевості набуває особливого значення, адже може сприяти переміщенню міського населення у села для постійного проживання, що стимулюватиме зайнятість і підвищуватиме рівень доходів у селах [5, 9].

Внаслідок проведеного системного аналізу державної підтримки сільського господарства у постіндустріальних країнах світу з'ясувалося, що основні цілі, механізми та інструменти державного регулювання аграрного сектору, за методиками СОТ та ОЕСР, істотно змінилися внаслідок посилення дії таких чинників, як значне погіршення стану довкілля, надмірні бюджетні витрати, скомпенсовані на аграрне виробництво, загострення торговельних суперечок з країнами, що розвиваються, та неспроможність гарантувати доходи всім фермерам. З огляду на це, основними напрямками трансформації підтримки аграрного сектору стали екологізація сільськогосподарства, зменшення загального рівня бюджетної підтримки, лібералізація торгівлі сільськогосподарською продукцією та сприяння розвитку сільської місцевості.

Література

1. Мороз О. О. Аграрні реформи в Україні: теорія, історія, еволюція парадигми: Монографія. — Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2003. — 233 с.

2. *Agricultural Support: How is it Measured and What does it Mean?* // [Electronic resource] / Organization for economic cooperation and development // Policy Brief. — 2004. — June. — Mode of access: www.oecd.org/dataoecd/63/8/32035391.pdf

3. *Arnold B. Policies That Distort World Agricultural Trade: Prevalence and Magnitude* // [Electronic resource] / B. Arnold. — CBO. — Mode of access: <http://www.cbo.gov/ftpdocs/66xx/doc6614/08-22-Doha.pdf>

4. *Portugal L. Methodology for the measurement of support and use in policy evaluation* // [Electronic re-

source] / L. Portugal. — OECD. — Mode of access: www.oecd.org/dataoecd/36/47/1937457.pdf

5. *Van Tongeren F. Agricultural Policy Design and Implementation. A Synthesis* [Electronic resource] / F. Van Tongeren // Food, Agriculture and Fisheries Working Papers. — № 7. — OECD Publishing, 2008. — Mode of access: www.oecd.org/dataoecd/2/41/40473050.pdf

6. *World Development Report 2008: agriculture for development* // [Electronic resource] / World bank, 2008. — Mode of access: siteresources.worldbank.org/INTWDR2008/Resources/WDR_00_book.pdf

Проаналізовано концептуальні засади класифікації механізмів державної підтримки сільського господарства за методикою ОЕСР та СОТ. Визначено необхідність перегляду традиційних механізмів підтримки аграрного сектору економіки.

Проанализированы концептуальные основы классификации механизмов государственной поддержки сельского хозяйства по методике ОЭСР и ВТО. Определена необходимость пересмотра традиционных механизмов поддержки аграрного сектора экономики.

Was analyzed the conceptual basis of classification mechanisms of state support for agriculture by the method of the OECD and the WTO. Necessity of traditional mechanisms to support the agricultural sector was verified.

Надійшла 21 червня 2012 р.